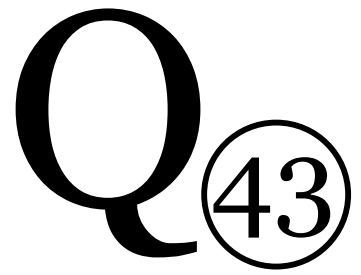

**transformant la formació de persones adultes,
canviant la societat, mudant nosaltres**

Quaderns d'Educació Contínua

**transformant la formació de persones adultes,
canviant la societat, mudant nosaltres**

Editor

pep aparicio guadas

Consell de direcció i coordinació

Tere Vila, Encarna Such Cardona, Juanma Sanchis Marqués, M. Nieves Roselló, María José Picher, Carlos Pallarés, Rosa Navarro, Pascual Múrcia Ortiz, Dolors Monferrer Ferrando, Rosa M. González Conca, Goio Fidel Sarmiento, Iolanda Corella Llopis, Francisca Borox López, Isabel Aparicio Guadas

Coordinació i gestió OJS

Iolanda Corella Llopis

Consell de redacció i assessorament

Antonia de Vita (UNIVR), Dolors Vinyoles (Escola de la Dona-Diputació de Barcelona), Inma Vilatersana, Jordi Vallespir (UIB), Antoni Tort (UVIC), Joan M. Senent (UV), Francesca Salvà (UIB), Manuel Rodríguez (UV), José Ignacio Rivas (UMA), Piergiorgio Reggio (UNICATT), Cruz Prado (ULASALLE), Anna Maria Piussi (UNIVR),

Agustí Pascual (UV), Isabel Redaño Francés (IPF), Sebas Parra (UdG), Josep Mª Navarro i Cantero (LFCOOP), Peter Mayo (UM), Vicent Mas (UA), Àngel Marzo (UB), Manel Martí Puig (UJI), Fernando Marhuenda (UV), Fernando López Palma (UB), Licinio C. Lima (UMINHO), Colin Lankshear (JCU), Michele Knobel (MSU), Francesc Hernández Dobon (UV), Francisco Gutiérrez † (ULASALLE), Anna Gómez (UVIC), Paula Guimarães (UL), Rosa M. Falgás (ACEFIR), Pep Lluís Grau, Gloria Díaz (UB), Joan Colomer (UdG), José Clovis Azevedo (Centro Universitário Metodista IPA), Rafa Castelló (UV), Isabel Carrillo (UVIC), Marián Aleson Carbonell (UA), Xavier Besalú (UdG), Antonio Benedito (UV), José Beltrán Llavador (UV), Clara Arbiol González (UV), Vicent Aparicio (UV), Marina Aparicio Barberán (IPF), Consol Aguilar (UJI), David Abril (UIB), Loris Viviani (IPF), Mercè Morey (UIB), Diego Morollón (IPF), José R. Belda Medina (UA).

Correcció i traducció

Joaquín Martínez Ortiz

Disseny i maquetació

gap

Quaderns d'Educació Contínua. Nova etapa

Redacció, secretaria i administració:

C/. Sant Agustí, 7 • 46800 Xàtiva
tarefa.pv@gmail.com

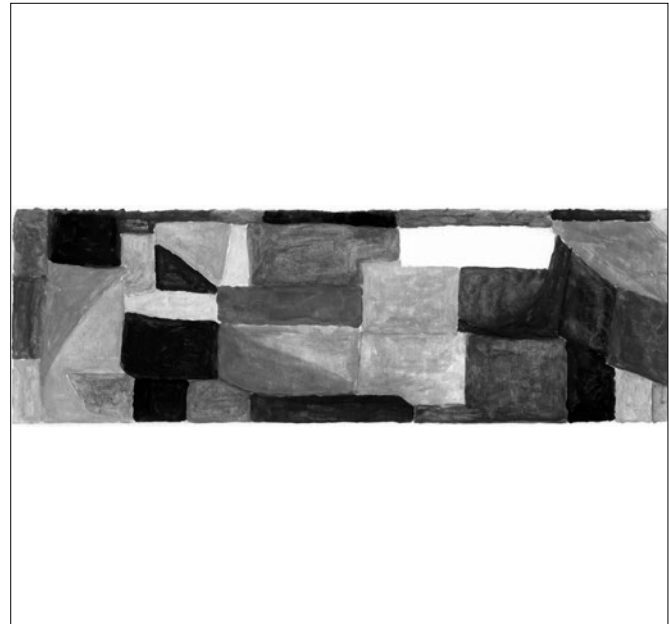
ISSN: 1575-9016

ISSN: 2605-1796 (digital)

Dipòsit legal: V-5125-2000

Revista indexada en GeoDatos: Indexador de Geografia e Ciências Sociais
<http://www.dge.uem.br>

(Quaderns d'Educació Contínua
no es fa responsable de les opinions
dels col·laboradors de la revista.)

Títol: Mural

Autora: Vicent Penalba

Tècnica: aquarel·les

Dimensions: 27,5cm x 9cm

Any: 2018

IPF: Institut Paulo Freire • UV: Universitat de València • UdG: Universitat de Girona • UVIC: Universitat de Vic • UJI: Universitat Jaume I de Castelló • UA: Universitat d'Alacant • ACEFIR: Associació Catalana per l'Educació, la Formació i la Recerca/Associació Europea d'Educació d'Adults • UB: Universitat de Barcelona • FDC: Desenvolupament Comunitari • UIB: Universitat de les Illes Balears • UM: Universitat de Malta • UMINHO: Universitat del Minyo • UNIVR: Universitat de Verona • ULASALLE: Universidad de La Salle • UNICATT: Universitat Catòlica de Milà • UMA: Universitat de Màlaga • UL: Universitat de Lisboa • JCU: James Cook University • MSU: Montclair State University • LFCOOP: La Fàbrica Cooperativa

carpeta

La vida en el centre: escriure en temps d'estranyesa

Clara Arbiol • 5

L'aprenentatge al llarg de la vida

Paula Guimarães • 14

Educació, comunitat i territori: escola popular d'educació contínua

Isa Redaño i Alba Marzo • 27

La relació pedagògica entesa com una relació social: bases per un programa didàctic

Almudena A. Navas • 37

contínua

De l'educació popular a les democràcies participatives

Tomás R. Villasante • 49

persones, territoris i experiències

L'Aula de Ciutadania de l'Escola d'Adults de Lliria, un exemple de tot açò...

Nicolás A. Marco Pérez • 69

Escola popular d'educació contínua al Barri Besòs-Maresme, Barcelona

Martinet Solidari • 75

Projecte singular "Aula rural oberta"

Leonor Marco • 82

Repartir i compartir. Aprenentatge col·laboratiu en un cercle d'alfabetització

Alicia Àvila • 85

La transformació educativa serà feminista, o no serà. Per un programa d'educació pública radicalment feminista

Intervenció de l'Assemblea Grogga de Gràcia a la III Jornada per l'Educació Pública a Gràcia • 93

Educació popular, ciutadania i emancipació: un moviment perenne

Anna Gómez i Mundó • 104

investigació

Elements epistemològics per a una formació humana alliberadora

Jose Clovis de Azevedo • 111

arxiu dialògica

Dona i formació: la difícil consolidació de les escoles d'adultes a Espanya (1906-1915)

Pere Fullana Puigserver • 119

llibres

Biograficitat. Aspectes d'una nova teoria de l'aprenentatge social.

Peter Alheit. Biblioteca Paulo Freire 36

Dolors Monferrer Ferrando • 131

fotografia

«Aprenent amb persones adultes...» • 133

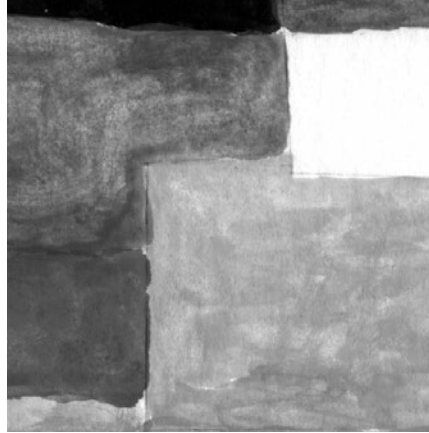
Com participar

Quaderns d'Educació Contínua?

Les pàgines de la nostra revista estan obertes a tot tipus de col·laboracions relacionades amb l'Educació i la Formació de les Persones Adultes. El nostre interès és oferir la publicació a tots aquells que desitgen col·laborar en ella exposant els seus coneixements, les seues reflexions i experiències analitzades. Així com també a les persones i institucions que desitgen difondre a través dels Quaderns d'Educació Contínua les seues iniciatives i activitats dins d'aquest àmbit.

Les col·laboracions han de requerir les següents condicions bàsiques:

- L'extensió dels treballs serà de 10 pàgines en format DIN A-4, a doble espai, amb un títol que sintetitze el seu contingut. És convenient d'intercalar apartats que divideixquen i ordenen les diferents parts de l'exposició.
- S'enviarà dues còpies del treball acompanyades d'una versió d'aquest en suport informàtic, preferentment en Winword. S'aconsella, si el tema ho permet, incloure gràfics, quadres sinòptics, etc., que il·lustren i completen el contingut del text.
- Com és natural la revista podrà realitzar una «correcció d'estil» sobre el text original, que en cap dels casos alterarà els conceptes ni l'enfocament adoptats per l'autor.
- Notícies i dades per a ser incloses en les pàgines informatives de la revista, sobre congressos, jornades, convenis, acords, programes, plans, iniciatives, projectes; cursos, conferències, debats, premis i concursos; publicacions de llibres, revistes, manuals, etc.
- Ha d'incloure sempre la font responsable i les notes de referència on el lector pugui requerir major informació.

L'Aula de Ciutadania de l'Escola d'Adults de Lliria, un exemple de tot açò...

Nicolás A. Marco Pérez, Director de l'Escola d'Adults de Lliria

“Per a que una civilització científica siga una bona civilització, és necessari que l'augment de coneixement vaja acompanyat per un augment de saviesa. Entenc per saviesa una concepció justa dels fins de la vida.”

Bertrand Russell

Al novembre de 2017, vaig tindre l'honor de presentar un llibre: “*Compartint sentiments. Reflexions i versos a l'aire*”, escrit conjuntament pels meus companys i amics Josep Maria Jordán Galduf i Carles Subiela i Ibáñez. En aquesta presentació, sorprenentment (fins i tot per a mi), vaig parlar de Brad Pitt...

Sí, vaig parlar de Brad Pitt, per a ficar un exemple a l'hora de presentar a Josep Maria Jordán: si existira una mena de Diccionari visual on les definicions de les paraules foren fotografies, tal com la definició de la paraula “guapo” podria ser una foto de l'esmentat actor americà, la definició de la paraula **bonhomia** podria perfectament dur la foto de Josep Maria Jordan.

Josep Maria Jordán Galduf és, per damunt de tot, una bona persona amb totes les lletres. Però és molt més que això: és un savi que ha dedicat la seua trajectò-

ria professional a estudiar i reflexionar sobre l'economia i la societat. Catedràtic d'Economia Aplicada de la Universitat de València, es va jubilar en 2015 i va vindre a oferir-se a l'Escola d'Adults de Lliria (la seua ciutat natal, d'on va ser el primer alcalde democràtic) per fer voluntariat creant un **taller** que anomenàrem **d'Economia i Societat**.

A partir d'aquest taller, va tindre la idea de crear **l'Aula de Ciutadania**, un cicle de conferències on professionals de primer nivell vénen a tractar tot tipus de temes de manera també voluntària i que té l'objectiu de *fomentar una ciutadania madura i responsable, (...) la base d'una democràcia sòlida*, com el mateix professor Jordán diu al seu article "Aula de Ciutadania: memòria de tres cursos d'un projecte educatiu i cívic" publicat en el número 12 de la revista *Lauro* a l'hivern del 2019 (pàgines 217-229).

En aquest article, Jordán cita a la catedràtica d'Ètica Adela Cortina que parla de *la necessitat d'una ciutadania madura i responsable (...), una ciutadania capaç d'impulsar un bon futur per al nostre país amb la creació i la conformació d'institucions justes i solidàries. Una ciutadania capaç de saber cap a on volem anar i de conèixer els mitjans que hi ha disponibles per a fer possible gradualment un país i un món millors. Una ciutadania no aliena al curs de la vida pública i a la qual importe el bé comú. Una ciutadania que no es deixe manipular emocionalment ni amb arguments tramposos i de sofistes. Una ciutadania activa des de la presència (...) en distintes instàncies de la societat civil. Una ciutadania que (...) assumisca un compromís amb les exigències d'un estat social de dret capaç de crear cohesió social i amistat cívica. Una ciutadania arrelada en el seu entorn local, però conscient també del món global i del paper que hi pot jugar la Unió Europea*.

Doncs açò és el que pretén l'Aula de Ciutadania: ajudar, en la línia de la cita de Russell que encapsala aquest article, a formar eixe tipus de ciutadans, gent que s'interessa i reflexione pels temes que ens concernen a tots i intente ficar-hi el seu granet d'arena per a una millor societat i un millor món...

El present curs és el cinquè de l'Aula de Ciutadania i, comptant les sessions programades fins a la fi d'aquest curs, van ja 56, és a dir, una mitja de més d'onze per curs, per tant més d'una sessió al mes. Si fem un intent de classificar-les (tot i que algunes d'elles són de temes molt diversos i tenen a vore amb més d'una categoria), podem dir que hem dedicat 11 sessions a la Història (des del nivell local a l'Universal), 10 a la Societat Civil (amb diversos temes com el gènere, les discapacitats, l'esport, la diversitat sociocultural, etc.), 9 a l'Economia (des de la micro a la macro, passant per tot tipus de temes), 8 a l'Art (en totes les seues vessants), 6 a l'Educació (incloent-hi una "metasessió" dedicada a la mateixa Aula de Ciutadania) i 4 a la política, la salut i la geografia i el medi ambient. Cal dir que, encara que no hem dedicat cap sessió específica a la Filosofia pura i dura, atès l'enfocament més pràctic de l'Aula, molts dels ponents són professors de Filosofia.

En aquestes 56 sessions han participat 90 ponents. La raó és el format de l'Aula. Tot i que en principi es tracta d'un cicle de conferències, i, per tant, una sessió normal té només un ponent, també fem altres dos tipus de sessions: projecció de documentals (presentats per l'autor, que és el ponent d'eixa sessió) i taules redones, on hi ha almenys dos ponents, normalment tres o quatre.

Cada sessió de l'Aula de Ciutadania, que fem en dimecres a les 19 hores, consta sempre de tres parts. Primerament, una presentació a càrrec del moderador (que sol ser Josep Maria Jordán o alguna vegada jo mateix) que s'allarga com a màxim 10 minuts, normalment menys. La segona part és l'aportació del ponent i dura entre 50 i 60 minuts, i la tercera es tracta d'un temps de 20 o 30 minuts obert a les preguntes o comentaris del públic. Les preguntes es fan en un bloc de 3 o 4 per tal de facilitar la dinàmica de l'aula. Mai es deixa cap pregunta sense contestar, tot i que procurem no allargar la sessió més enllà de l'hora i mitja.

El "públic", el formen mig centenar d'assidus, les opinions d'alguns dels quals vorem al final d'aquest article. L'assistència mitjana és d'unes quaranta persones per sessió, tot i que hi ha hagut algunes on amb prou feines hem arribat a la vintena (un dia varem "cometre el pecat" de no adonar-nos que la sessió coincidia amb un partit de *champions* del València) i altres on hem passat de les 80 persones, aquestes últimes, per raons òbvies, les que tenien més directament a veure amb temes locals...

Després d'aquest anàlisi més bé quantitatiu, si hem de fer un anàlisi qualitatiu, ens quedem sense paraules... La primera que ens ve al cap, almenys a mi, és la paraula **privilegi**... Una vegada, un ponent em va comentar que estava agradablement sorprès, li pareixia increïble que una població com Lliria tinga un cicle de conferències d'aquesta qualitat, només equiparable a coses que es fan en poblacions molt més grans com València. Vora el 90 % dels ponents són professors universitaris que a més a més de la seua qualitat professional, aporten la seua qualitat humana, la qual demostren només pel fet de vindre de manera voluntària a donar una conferència sense, per descomptat, cobrar res... No vull dir noms perquè tots tenen el mateix mèrit (em remiteix a l'article citat del professor Jordán a la revista Lauro), però sí ficaré un exemple d'una sessió que a més a més no apareix en eixe article perquè és més recent: el 7 de novembre de 2018, varem dedicar una sessió de la nostra Aula de Ciutadania a celebrar i reflexionar sobre el 40 aniversari de la Constitució Espanyola amb una taula redona. Els tres ponents eren professors de la Facultat d'Economia de la Universitat de València, però això gairebé era el de menys, atesa la seua trajectòria personal fora de la Universitat: Emèrit Bono va ser diputat en les primeres Corts Espanyoles democràtiques en la transició; Víctor Fuentes va ser també diputat, en aquest cas en les primeres Corts Valencianes; Isidro Antuñano va ser Síndic de Comptes de la Comunitat Valenciana. (Tots tres, crec que també cal dir-ho, han participat en més sessions de l'Aula). Davant una taula redona d'aquesta quali-

tat, hom no pot més que sentir-se un privilegiat. I, recordem, estem parlant de Lliria, no de València capital!

No sóc l'únic que es sent un privilegiat. No puc parlar de l'Aula de Ciutadania de l'Escola d'Adults de Lliria sense donar veu a algunes de les persones que formen part de l'Aula, la gent que ha assistit amb més o menys assiduïtat i que volgué donar el seu testimoni sobre què suposa per a ells aquesta iniciativa educativa i social. (La majoria d'aquests testimonis estan recollits pel professor Jordán en l'esmentat article de la revista Lauro)

“L'Aula de Ciutadania de l'Escola d'Adults suposa un espai per a la dinamització social i cultural del poble, és, com mot bé diu el seu nom, una veritable aula on podem millorar la nostra visió de la societat com a ciutadans responsables i actius que volen fer la seua aportació per un món millor”.

“Todos los miércoles han sido para mí una especie de alivio contra la mediocridad. Siempre se aprende de las reflexiones rigurosas y de los conceptos bien definidos. Abogaría por la continuidad del Aula organizada por la EPA. Con visiones de la realidad expuestas por personas que no desperdician ni palabras ni ganas de transmitir sus acertados conocimientos”.

“En esta Aula, se nos ha mostrado que existen diversos caminos que parten de la ética, la filosofía, el derecho, la economía, lo social y lo político, pasando por lo psicológico, el medio ambiente y el cine, con el objetivo de construir una ciudadanía informada, dialogante, respetuosa y tolerante. Socialmente es un espacio de encuentro con nuevos y viejos amigos”.

“En dos palabras; apertura y compartir. Apertura de mente, el Aula de Ciudadanía ha despertado en mí la curiosidad, el interés por aprender, por conocer. ¿El qué? Todo. Y lo mejor es que ese aprendizaje no lo he hecho sola, el Aula es un espacio y un tiempo para poder compartir con otras personas. El Aula es una iniciativa importante y necesaria para conseguir esa ciudadanía madura y empoderada que en nuestra querida Lliria tanta falta hace”.

“El profesor Jordán no es solo un brillante economista, sino que representa lo más parecido a uno de aquellos humanistas del renacimiento que se puede encontrar en estos días de tanta especialización profesional, y esa condición se transmite al Aula de Ciudadanía, donde, mes a mes, nos propone cualquier tipo de temas que estén relacionados con la formación cívica y nuestro desarrollo integral como personas”.

“Un grapat de persones reunides no sols per aprendre coneixements, sinó també per escoltar-se, per respectar-se i per gaudir de la bona companyia. Sense cap dubte, el valor més important és la qualitat humana que es respira a l'Aula”.

“Totes les sessions han sigut molt interessants i formatives. Sense oblidar l'oportunitat d'haver conegut tantes persones i la sapiència que ens han transmès els ponents”.

“Les classes de l’Aula de Ciutadania han estat un regal. Un plaer assistir-hi, mitjançant una tasca didàctica encetada que es projecta cap endavant i que no hauria d’acabar mai en la nostra societat”.

“A nivel individual, te da la posibilidad de tener acceso de primera mano a temas y ponentes que de otro modo no hubieran sido posibles y poder reflexionar sobre cuestiones en muchos casos desconocidas y enriquecidas también en el coloquio por la participación activa de los asistentes. A nivel colectivo, crea una verdadera conciencia social que permite que aflore una sociedad civil bien informada, paso previo para exigir una mayor transparencia y honestidad en la gestión de lo público”.

“Un espai obert i participatiu que, a més a més, ha representat també un punt de trobada on hem tingut ocasió d’aprendre i parlar de temes actuals i ben interessants”.

“En una societat oberta i plural, no es poden perdre espais com aquests”.

“Destacaría sobre todo la humildad y el respeto con el cual todas las sesiones y propuestas se han llevado a cabo y que me hacen sentirme profundamente orgulloso de formar parte del Aula de Ciudadanía”.

“Un veritable espai de participació ciutadana, on l’intercanvi seré d’idees, el diàleg fructífer i l’escolta activa esdevenen eines de primera importància per tal de propiciar en el conjunt de la ciutadania el valor de la responsabilitat col·lectiva i el sentit crític respecte de la nostra realitat. Des d’aquesta perspectiva, podem considerar-la, sense cap mena de dubte, com un instrument generador de benestar personal i de progrés social”.

“Cada dimecres a les 18:45 m’apareix un avís de *google calendar* que em recorda que eixe dia tinc una cita amb l’Aula de Ciutadania. Una cita on sé que aprendré i participaré d’una temàtica interessant que m’enriquirà com a persona i ciutadà i, el que és més important, em farà pensar. En un món on vivim en una constant roda d’informació sense reflexió, amb soroll i parcialitat, aquesta illa de reflexió és més necessària que mai. Quasi diria que és una necessitat per a sobreviure en bon seny en els temps que ens ha tocat viure. Dissortadament, per temes laborals, estic fora de Lliria. Així i tot, no he volgut cancel·lar l’avís del google, tal volta per recordar-me que, a pesar de viure temps difícils, encara queden espais on la qualitat importa més que la quantitat”.

Després de llegir aquests testimonis, pense que no cal comentar res més. Parlen per ells mateixos...

Finalment, vull donar les gràcies a totes les persones que han fet i fan possible aquesta enriquidora experiència, començant, naturalment, per Josep Maria Jordán Galduf. Evidentment, a tots i totes les ponents: no hi ha paraules...

L’Ajuntament de Lliria col·labora en l’organització i la logística de les sessions i, per tant, cal agrair l’alcalde i molts dels regidors la seua implicació, però sobre-

tot alguns dels treballadors: Paco, Rafi, Miguel, Saro, Encarna, Carlos... I, naturalment, Rafa Benítez, qui des d'aquest curs, després que el professor Jordán decidira passar a un segon pla, coordina amb mi l'Aula de Ciutadania, fent un més que estimable treball amb l'ajuda, en ocasions, de Cristina Benlloch, professora de Sociologia de la Universitat. Esmentar i agrair també a l'amic Paco Gil Moriana qui, a més de facilitar-nos enguany el contacte amb algun ponent, tingué la felicitat d'iniciativa de crear un blog (www.somosciudadania.blogspot.com) on fa una mena de diari de les sessions, aportant un xicotet resum i fotografies.

“And last but not least”, com diuen els anglesos, el profund agraïment cap als alumnes de l'Aula, sense els quals tot aquest treball no tindria sentit... Cal dir, ja que esmentem la paraula “alumnes”, que l'Aula de Ciutadania és una iniciativa oberta a tot el món, alumnes i no alumnes de l'Escola d'Adults de Lliria. Part dels assistents a l'Aula són alumnes nostres (gràcies també als companys professors de l'Escola d'Adults que integren les sessions de l'Aula dins de la seua programació i vénen amb els seus alumnes), però part de la gent assídua no és alumna de l'escola, tot i que la majoria ho ha segut en alguna ocasió.

Gràcies, per últim, a la revista *Quaderns d'Educació Contínua*, a Pep Aparicio i Dolors Monferrer, per donar-nos aquesta oportunitat de donar a conèixer més enllà del Camp de Túria un projecte educatiu, cívic i vertebrador del nostre entorn, el nostre projecte de l'Aula de Ciutadania.

Revista semestral
estiu 2020 · Núm. 43
12 €

TAREPA - PV

Taller per a l'Acció Renovadora
de l'Educació Permanent d'Adults

L'ULLAL Edicions

Q

AJUNTAMENT DE
LA POBLA DE FARNALS